

Posudek bakalářské práce Tomáše Ročka *Merleau-Ponty: Návrat k „přirozenému světu“ prostřednictvím moderního umění*

ÚFaR 2015, 44 stran

Navzdory jejímu názvu je práce Tomáše Ročka věnována nejen Merleau-Pontymu, ale stejnou měrou též Husserlovi. Autor sleduje fenomenologické koncepce obou autorů, přičemž cílem práce je zejména ukázat, že „moderní umění má stejnou strukturu jako přirozený svět, do kterého patří“ (8). První polovina práce je věnována Husserlovi: nejprve jeho výkladu krize věd a požadavku obnovit filosofii, poté pojmu přirozeného světa a konečně autor předkládá kritiku Husserlova přístupu k vědě. Druhá polovina práce tematizuje Merleau-Pontyho fenomenologii: po obecném načrtnutí rozdílu mezi Husserlovým a Merleau-Pontyho přístupem Tomáš Roček vykládá Merleau-Pontyho pojetí věci a světa, vztah mezi viditelným a vidoucím a konečně dvojznačnost moderního umění, která je analogická dvojznačnosti světa. Ve svých výkladech se autor opírá především o českou sekundární literaturu, nejčastěji o příspěvky ve sborníku *Spor o přirozený svět*.

Struktura práce je sice na první pohled pochopitelná a vhodná (zdá se být žádoucí nejprve nastínit důvody obratu k přirozenému světu, aby mu byla posléze věnována samostatná pozornost a aby byl konečně usouvztažněn s moderním uměním), avšak konkrétní naplnění této struktury není po mém soudu uspokojivé. Autor referuje vybrané části Husserlovy a Merleau-Pontyho fenomenologie, aniž by bylo zřejmé, v čem tyto výklady slouží rozvíjení základní autorovy teze, a aniž by Tomáš Roček na vhodných tématech přímo konfrontoval oba myslitele. Tomáš Roček se sice v závěru pokouší propojit úvahu o evropské krizi s Merleau-Pontyho obratem k vnímání: „Tak můžeme říci, že i svět objektivní vědy ... patří ke světu přirozenému. Svět vědy a přirozený svět jsou rubem a lícem jedné mince. Dvojznačnost, ve které se člověk pohybuje, je rysem světa. Toto konstatování nemá vést pryč od sféry vnímání. Ta má být obnovena, tak jak si to přáli Husserl s Merleau-Pontym. Je totiž základem, na kterém byla každá civilizace vystavěna.“ (41) Toto propojení je však nepřesvědčivé a umělé. Je snad pro Husserla vnímání základem každé civilizace? (Sám Tomáš Roček ukazuje, že nikoli; viz zejména 26.)

Způsob vedení autorova výkladu považuji za neuspokojivý. Tomáš Roček nerozvíjí souvislou argumentaci, naopak často předkládá abstraktní, vágní nebo nesamozřejmé teze, aniž by je konkretizoval, osvětlil nebo zdůvodnil. Jeden příklad za mnohé: „Struktura moderního díla spočívá v tom, že je zahrnuto do světa. Přirozený svět je bytostně dvojznačný

a neuzavřený. Uzavřený a hotový svět totiž není představitelný. Nemohlo by v něm docházet k žádnému vnímání, myšlení, změně. ... Dvojznačnost světa tkví v jeho jednotě a zároveň rozmanitosti. Světů není víc, to nám ukazuje již kontinuita přechodu jednotlivých krajin. Svět má jednotný styl, na základě kterého ho vnímáme.“ (39) Lze se ptát: spočívá struktura moderního díla *právě* v tom, že je zahrnuto do světa? Je *nepředstavitelný* uzavřený svět? Co *znamená* uzavřenost a otevřenost? Znamená otevřenost *vylučně* časovou otevřenost? Spočívá dvojznačnost světa *právě* v tom, že je svět zároveň jednotný a rozmanitý? Má svět jednotný styl, *nebo* má více stylů? Je styl *právě* a pouze stylem *vnímání*? Neuspokojivost autorova výkladu spatřuji v tom, že podobné otázky často vyvolává, aniž by nabízel odpověď. Tento nedostatek by přitom bylo možné a žádoucí odstranit tím, že by Tomáš Roček lépe využil dostupnou sekundární literaturu (v případě Merleau-Pontyho zejména Čapkovu monografii, kterou sám příležitostně zmiňuje).

Autor věnuje příliš mnoho prostoru rozsáhlým výkladům Husserlova a Merleau-Pontyho pojetí na úkor vykazání a především *konkrétnějšího výkladu* hlavní teze práce, tj. že „obraz, respektive moderní umění, odpovídá přirozenému světu na základě stejné struktury“ (41). Je jistě možné říci, že obraz má stejnou strukturu jako svět tím, že je individuální, rozpoznatelný na základě svého stylu, neuzavřený a časový (40). Totéž však, zdá se, můžeme tvrdit o každé věci, resp. o *všem* ve světě. Proč je pak třeba obracet se *právě* k modernímu umění? A neztratila se zde ze zřetele *specifičnost* uměleckého díla?

Celkově se domnívám, že práce by měla být lépe strukturována, autor by měl předložit kvalitnější argumentaci a měl by uvážlivěji využít sekundární literaturu (a také sáhnout po zahraničních titulech). Vzhledem k uvedeným výtkám navrhuji hodnotit bakalářskou práci Tomáše Ročka jako *dobrou*.

2. 9. 2015

Martin Ritter, Ph.D.